

Algemeen	
Onderwerp	Heroverweging deelname ROM Inwest
Verspreiden	Ja
Contactpersoon	Anouk Pols
Eenheid	Sturing
E-mail	a.pols@regiogv.nl
Kenmerk	22.0003886
Datum	29 augustus 2022

Inleiding

Eind 2019 hebben de regiogemeenten onderzocht op welke manier zij gezamenlijk als regio konden toetreden tot ROM Inwest (destijds nog Invest MRA genoemd) en ROM Regio Utrecht. De portefeuillehouders Economie en Innovatie hebben destijds besloten nog niet toe te treden als aandeelhouder in beide gremia., en dit besluit na twee jaar te heroverwegen. In de tussentijd is Invest MRA doorontwikkeld tot ROM Inwest, een volwaardige regionale ontwikkelingsmaatschappij, waar ook het Ministerie van Economische Zaken in deelneemt. Ook is Hilversum in 2020 als aandeelhouder toetreden tot ROM Regio Utrecht. Hilversum doet dit als initiatiefnemer en vanuit het belang voor de gehele regio Gooi en Vechtstreek. De Regio is hiermee impliciet ook deelnemer aan ROM Regio Utrecht.

ROM INWEST, opgericht in oktober 2021, is opgebouwd uit 2 fondsen, te weten het MKB Innovatiefonds en het Transitiefonds. Deze structuur is zo gevormd omdat er 2 gebieden, te weten Flevoland en Gooi en Vechtstreek al deel uitmaken van een andere ROM. Het Ministerie van Economische Zaken, die in alle ROM's in Nederland ook aandeelhouder is, stelt dat een gemeente of regio niet aan twee ROM's mag deelnemen, omdat dit tot onevenredige bevoordeling kan leiden. Door bovengenoemde splitsing in 2 fondsen kunnen de gemeenten in Flevoland en in Gooi en Vechtstreek wél toetreden tot het Transitiefonds. Ook zijn er gesprekken gestart tussen ROM INWEST i.o. en ROM Utrecht, waarbij onderlinge werkafspraken zijn gemaakt en waarin de ROM Regio Utrecht het primaire aanspreekpunt is voor het bedrijfsleven in Gooi en Vechtstreek.

In het portefeuillehoudersoverleg Economie & Innovatie van 12 nov. 2021 is de heroverweging van een deelname aan ROM Inwest gestart met een informele discussie gevoerd. Ook op 10 februari is in het portefeuillehoudersoverleg Economie & Innovatie aandacht aan dit onderwerp gewijd. In dit laatste overleg is besloten om zo kort voor de gemeenteraadsverkiezingen (maart 2022) over een eventuele deelname aan het Transitiefonds van ROM Inwest geen besluiten te nemen maar om deze keuze over te laten aan de nieuwe bestuurders. In deze notitie wordt de voorgeschiedenis van ROM Inwest geschetst, en wordt een aantal keuzes benoemd die moeten worden gemaakt voordat tot een definitief integraal voorstel voor deze deelname kan worden overgegaan. Naar aanleiding van beantwoording van deze vragen kan besluitvorming worden voorbereid om – al dan niet via de regio en in aanvulling op het aandeelhouderschap van ROM Regio Utrecht - te participeren in het Transformatiefonds van ROM Inwest.

Geschiedenis en impact ROM's:

Regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) werden ooit, op initiatief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, opgericht om de economische achterstand van een regio op te lossen. Inmiddels is die focus verbreed naar het versterken van de regionale economie in het algemeen. ROM's richten zich vaak op innoveren, investeren en internationaliseren om de economische groei te versnellen. Zo zorgen we voor de duurzame groei van de regionale economie en werkgelegenheid. Ook ondersteunen de ROM's ondernemers in tijden van crisis zoals bijvoorbeeld bij de gevolgen van de corona-crisis.

Tot voor kort kenden de provincie Utrecht als de provincie Noord-Holland geen regionale ontwikkelingsmaatschappij. In veel andere regio's in Nederland bestaan regionale ontwikkelingsmaatschappijen echter al veel langer en zijn zij ook zeer succesvol (denk aan de BOM, Innovation Quarter, Oost-NL). Met de oprichting van ROM Regio Utrecht (juli 2020) en ROM Inwest (oktober 2021) is het landschap van ROM's in Nederland compleet geworden, en bestaat het in totaal uit 9 ROM's (zie ook <https://www.rom-nederland.nl/>).

ROM's werken binnen een triple helix structuur samen, maar ook met bovenregionale partijen (w.o. het Rijk en Europa). Het Rijk heeft Invest-NL opgericht om op rijksniveau maatschappelijke transitie die om investeringen met een lange terugverdientijd vragen (zoals digitalisering, energietransitie en circulaire economie), te kunnen stimuleren en hiermee ook een impuls aan het innovatieve ecosysteem te geven. Ook het Groeifonds werkt in toenemende mate samen met de ROM's. En in de afgelopen twee jaar heeft het Rijk de structuur van ROMs in Nederland gebruikt voor corona ondersteuning voor ondernemers.

In het portefeuillehoudersoverleg Economie en Innovatie van juni 2022 heeft Arjen van de Born, directeur van ROM Regio Utrecht, een presentatie gehouden over de resultaten van ROM Regio Utrecht in de eerste twee jaar (bijgevoegd). Hoewel deze resultaten indrukwekkend zijn, kan gesteld worden dat de daadwerkelijke impact van deelname pas over een langere termijn vastgesteld kan worden. Een ROM wordt o.m. opgericht om te investeren in innovatieve en maatschappelijk relevante projecten met een lange terugverdientijd. Het is daarom pas na een periode van tenminste 10 jaar mogelijk om de daadwerkelijke effecten van een ROM te bepalen.

Het Ministerie van Economische Zaken heeft onlangs een onderzoek laten uitvoeren om de impact van de al langer bestaande ROM's te evalueren (over de periode 2016 – 2020). De uitkomsten van dit onderzoek zijn overwegend positief. Niet alleen slaagden de ROM's er ruimschoots in de innovatie- en concurrentiekracht van hun regio te versterken, ze vervulden bovendien een cruciale rol bij het ontwikkelen van ecosystemen en het versnellen van maatschappelijke transitie. Het onderzoek had betrekking op 6 van de huidige 9 ROM's. ROM Regio Utrecht en ROM Inwest zijn hierin nog niet betrokken.

Meer informatie over het onderzoek is te vinden via de volgende link : <https://www.rom-nederland.nl/landelijke-evaluatie-rijk-versterk-positie-regionale-ontwikkelingsmaatschappijen/>.

Meer informatie over de impact van ROM's voor de maatschappelijke transitie is te vinden via de volgende link : <https://www.rom-nederland.nl/regionale-ontwikkelingsmaatschappijen-motor-achter-maatschappelijke-transities/>

Kernboodschap

In de provincie Noord-Holland is in oktober 2021 ROM Inwest opgericht.

Om ondernemers te financieren beheert ROM InWest twee fondsen:

- Het MKB-Investeringsfonds : dit fonds, met een beoogd doelkapitaal van €60 miljoen richt zich op de versterking van de solvabiliteit van het MKB (met het accent op hoog-innovatieve propositie) en
- Het Transitiefonds : dit fonds, met een beoogd doelkapitaal van €100 miljoen, ondersteunt ondernemers in de energietransitie en overgang naar een circulaire economie (opschalen en versnellen van initiatieven).

Naast de belangrijke maatschappelijke rol die de fondsen vervullen, hebben ze ook een financiële doelstelling. Zo moeten beide fondsen voldoende rendabel zijn om de eigen kosten te kunnen opbrengen. Daarnaast zijn de fondsen revolverend. Dat wil zeggen dat de uitgezette gelden opnieuw geïnvesteerd moeten kunnen worden. Investeren doet het fonds altijd samen met andere (private) partijen. Dit is goed mogelijk, omdat ROM InWest door veel van deze (private) partijen als een sterke, lange termijn financieringspartner wordt gezien. Op deze manier wordt de totale financiering voor ondernemers vergroot en kunnen meer ondernemers aan financiering worden geholpen. Zo wordt het draagvlak van de maatschappelijke doelstellingen verbreed en ondernemerschap in Noord-Holland gestimuleerd.

Een groot aantal gemeenten binnen de provincie Noord-Holland zijn reeds aandeelhouder geworden van ROM Inwest. De gemeenten binnen de Regio Gooi en Vechtstreek maken al deel uit van ROM Regio Utrecht via het aandeelhouderschap van de gemeente Hilversum van deze laatste ROM. Het Ministerie van Economische Zaken, dat ook aandeelhouder is van alle ROM's in Nederland, verbiedt deelname aan twee ROM's. Om deze reden kunnen de gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek niet deelnemen aan het MKB fonds van ROM Inwest (waar het Ministerie van EZ in deelneemt), maar wél aan het Transitiefonds.

Argumenten

Om de volgende redenen is deelname aan het Transitiefonds aan te bevelen:

- **Realisatie politieke ambities op het gebied van energietransitie en circulaire economie :**
De huidige economische crisis en de noodzaak van een groene transitie vragen om een aanpak om maatregelen te nemen waarmee de economie gestimuleerd wordt enerzijds en om anderzijds nieuwe duurzame werkgelegenheid te creëren. Door participatie in het Transitiefonds dragen we bij aan opschaling en versnelling van initiatieven op het gebied van circulaire economie en energietransitie. De activiteiten op dit gebied in onze regio zijn nu nog voornamelijk overheidsgestuurd en kleinschalig. Met de huidige aanpak halen wij deze ambities niet (en dat geldt ook voor alle regio's om ons heen). Voor een grootschaligere aanpak hebben we private partijen nodig. Kansrijke innovaties van deze partijen vinden echter nu vaak geen doorgang omdat de traditionele financiering via de bancaire wereld, hier onvoldoende mogelijkheden voor biedt. Het gaat hier namelijk vrijwel altijd om investeringen met een lange terugverdientermijn en met een variabel risico. Met een langjarige lening vanuit het Transitiefonds kunnen wij deze innovaties wél tot stand laten komen.
- **Solidariteit binnen de bovenregionale samenwerking**
De regiogemeenten maken deel uit van zowel de Metropoolregio Amsterdam als van de Regio Utrecht. Met betrekking tot beide regio's vormen zij een Daily Urban System waarin maatschappelijke transities plaats moeten vinden en waarin een goede balans wonen-werken een belangrijke factor is. Dit betekent dat de gemeenten in de MRA (en Regio Utrecht) gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het helpen realiseren van deze transities en het stimuleren van de economie. Uiteraard kunnen de gemeenten ook 'free rider' worden en andere MRA-gemeenten of –deelregio's deze maatschappelijke transities laten voorfinancieren. Dit is echter niet solidair richting de samenwerking binnen de MRA (noch binnen de Regio Utrecht).
- **Complementariteit :** Door aandeelhouder te worden in het Transitiefonds van ROM Inwest naast de al gerealiseerde deelname aan ROM Regio Utrecht ontstaat voor de regiogemeenten een complementaire impuls aan de regionale economie én aan de versnelling en opschaling van maatschappelijke transities, in het bijzonder energietransitie en circulaire economie. Deze complementariteit is in de volgende overzichten schematisch weergegeven:

	Transitiefonds ROM Inwest	ROM Regio Utrecht
Reikwijdte	€ 2,5 miljoen tot € 5 miljoen per project	€ 250.000,- tot € 2,5 miljoen per project
Profiel	circulaire economie en energietransitie	initiatieven gericht op gezondheid/life sciences , circulaire economie/energie transitie en ICT/creatieve industrie
Partners	(diverse gemeenten uit) MRA en provincie NH en MinEZ	provincie Utrecht, UU en UMC en Min EZ Amersfoort, Utrecht, Hilversum

Transitiefonds ROM Inwest	ROM Regio Utrecht
Versnelling van de groene transitieopgaven waarbij geen financiering uit de traditionele kanalen komt	Het versterken van business development in de regio en samenwerking in het ecosysteem, internationalisering en ondersteunen

	(innovatief) MKB
Solidariteit en bestuurlijke betrokkenheid	Het creëren van een thuisbasis voor de uitvoering van Rijksregelingen
Aantrekken middelen van de EU, het Rijk en Invest-NL	Aantrekken middelen van de EU, het Rijk en Invest-NL

Versnelling en opschaling ambities zonder overname financiering

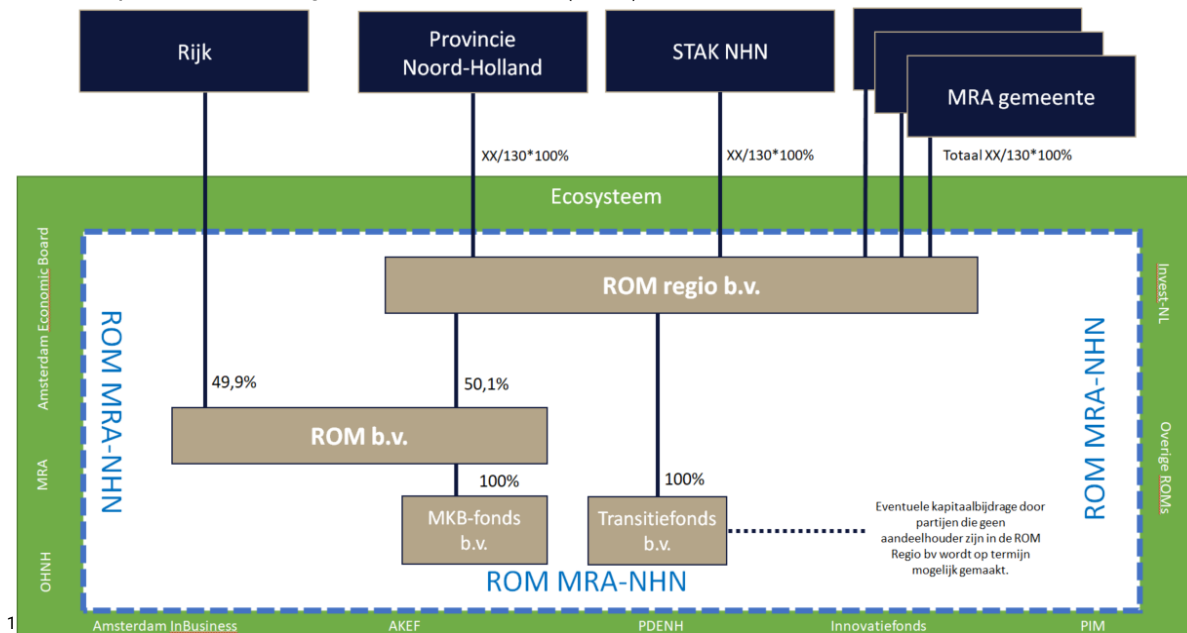
- De realisatie en financiering van deze transitieopgaven zijn niet eenvoudig. Deze nieuwe markt heeft een hoge maatschappelijke urgentie, maar kent vanuit een traditioneel businesscaseperspectief een hoog risico, een relatief laag financieel rendement en een lange doorlooptijd. Geen van het bestaande instrumentarium of de bestaande organisaties binnen het regionale ecosysteem kunnen deze verbindende rol op zich nemen. Hierdoor blijft de operationalisatie van de (boven)regionale politieke ambities vrij beperkt in geval van uitsluitend overheidsgestuurde projecten.
- Het fonds keert na een periode van 25 jaar de ingelegde gelden weer uit aan de deelnemers. Op basis van risico-analyses van de verschillende soorten investeringen die vanuit dit fonds gedaan worden, is veiligheidshalve voor een langere periode waarbinnen deze nominale revolverendheid gerealiseerd wordt, gekozen.
- Door met privaat geld een hefboom te creëren op publieke middelen van het transitiefonds ontstaat een multiplier-effect. Elk uur en elke euro die de organisatie steekt in een propositie wordt in veelvoud gematcht door private uren en euro's. Elke euro van de investeringsmaatschappij leidt daarmee tot gemiddeld 4 euro's geïnvesteerd in de regionale economie en/of de maatschappelijke transitie.
- Door deelname ontstaat aansluiting bij het landelijke ROM-netwerk. Dit netwerk vormt een belangrijke schakel bij het ontsluiten van (herstel)middelen vanuit Europa, het Rijk en Invest-NL.
- Het fonds is een construct op afstand dat direct kan samenwerken met ondernemers. Er is een onderscheid tussen investeringsactiviteiten (overheid op afstand) en ontwikkelactiviteiten (overheid geeft exploitatiebijdrage). In beide gevallen is er geen sprake van ongeoorloofde staatssteun.

Kanttekeningen

Er zijn ook kanttekeningen te benoemen m.b.t. deelname in het Transitiefonds van ROM Inwest:

- Voor de doelstellingen en dienstverlening van de ROM is de regio al aangesloten bij ROM Utrecht. Het Transitiefonds Inwest is hieraan complementair. Een groot aantal grote partijen in de MRA heeft al besloten tot deelname dus beide fondsen die onderdeel uitmaken van ROM Inwest komen ook tot stand zonder deelname van de gemeenten in Gooi en Vechtstreek. Hierbij speelt wel het eerdergenoemde aspect van 'free riding'.
- In de Gooi en Vechtstreek zijn de grote transitieopgaven lokaal minder zichtbaar dan bijvoorbeeld rondom Schiphol en het Noordzeekanaalgebied. De toegang tot herstelmiddelen vanuit Europa, Rijk en Invest-NL is daarmee minder vanzelfsprekend noodzakelijk. In Gooi en Vechtstreek spelen wel de generieke opgaven op weg naar een klimaatbestendige en gezonde leefomgeving en de opgaven op het gebied van stikstof, veenweidegebied en het watersysteem. Ook heeft de regio Gooi en Vechtstreek ambities op het gebied van circulaire economie.
- De governance is op dit moment zodanig vormgegeven dat de gemeenten/regio's die uitsluitend in het Transitiefonds deelnemen geen aandeelhouder zijn van de ROM B.V. en geen stemrecht hebben in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). Zie ook de weergave in onderstaand schema. De deelnemers in ROM Regio BV deel door middel van het beschikbaar stellen van kapitaal voor de versterking van de samenwerking. Als aandeelhouders van ROM Regio BV bepalen zij in de AVA getrapd de regionaal strategische koers die zij voor ogen hebben in de ROM. Los van het feit dat deelnemers aan (uitsluitend)

het Transitiefonds geen deel uitmaken van ROM BV, is de bijdrage die de Regio Gooi en Vechtstreek beoogt in te brengen (2.000k; i.e. krap 0,5% van de gezamenlijke gemeentelijke begrotingen) relatief gering, en geldt stemrecht naar aanleiding van kapitaalbreng in de AVA, op basis van een gewone meerderheid (50+1).

Financiën

Bij een positief besluit over deelname, zou de regio er voor kiezen om niet voor 1% van het totaal van de gemeentebegrotingen een kapitaalbijdrage te leveren, maar voor (ongeveer) de helft daarvan. Deze keuze wordt gemaakt omdat de regio via de gemeente Hilversum ook al financieel bijdraagt aan ROM Regio Utrecht en in ROM Inwest uitsluitend aan het Transitiefonds mee kan doen. Voor de (kapitaal)bijdrage als regio, zijn er dan de volgende opties

- 1) Gemeenten maken in 1 keer € 2.000.000 over aan de Regio. De Regio 'stort' dit door aan (het Transitiefonds van) ROM InWest. Alle kapitaallasten voor de leningen die gemeenten hiervoor zouden moeten afsluiten vallen in hun eigen begroting en lopen dus niet via de begroting van de Regio;
- 2) De Regio leent € 2.000.000 bij de BNG 25 jaar met lineaire aflossing en het hiervoor geldende rentepercentage. Aflossing en rente verlopen via de begroting van de Regio. Deze kosten blijven 25 jaar onderdeel van de Regiobegroting. Aan gemeenten worden uitsluitend de rentelasten doorbelast.
- 3) Er wordt gekozen voor rechtstreekse deelname per gemeente. Dit is minder efficiënt maar maakt wel mogelijk dat gemeenten afwijkende keuzes maken. Voordeel van regionale

- ¹ Hiervoor is de volgende bepaling opgenomen:
De ROM Regio bv streeft naar een gemengd aandeelhouderschap waarin provincie, grote en kleine gemeenten vertegenwoordigd zijn. Op basis van hun inleg hebben de provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam samen een meerderheid in de AVA. Om recht te doen aan het samenwerkingskarakter van de ROM wordt de positie van de andere aandeelhouders, naar voorbeeld van de InnovationQuarter (IQ) beschermd. Majeure besluiten, zoals gedefinieerd in de statuten, kunnen slechts worden genomen indien naast een van de twee grote aandeelhouders minimaal drie andere aandeelhouders instemmen. De samenwerkende gemeenten in NHN gelden daarbij als één overige aandeelhouder. Onverminderd geldt de eis dat er een meerderheid moet zijn van 50% + 1.

deelname is een wat stevigere positie in de AvA van ROM Inwest, onder voorbehoud dat hiervoor een aanpassing in de governance wordt gedaan.

Het lijkt het meest voor de hand liggend om bij een positieve grondhouding van het portefeuillehoudersoverleg een nader integraal voorstel uit te gaan werken op basis van optie 2. Bij deze optie kan vanuit de Regio de benodigde ondersteuning worden geboden aan de bestuurder die namens de Regio in de AVA deel gaat nemen.

Aandachtspunten bij optie 2 zijn:

- Bij optie 2 moet de Gemeenschappelijke Regeling worden aangepast, omdat de Regio momenteel geen leningen mag verstrekken aan derden zonder dat daar minimaal 80% zeggenschap aan verbonden is.
- Terugbetaling van de (nominale) bedragen na 25 jaar vindt plaats op basis van een verdeling naar inwonertal van 2022.
- Wat gebeurt er met de vennootschapsbelasting (VpB) als er sprake is van een winstdeling na 25 jaar? Dit moet nog nader uitgezocht worden in het geval van optie 2.

Vervolgstappen

Deze bespreeknotitie is bedoeld om richting te geven aan een nader uitgewerkt integraal voorstel voor deelname namens de regiogemeenten in het Transitiefonds met ingang van 1 januari 2023. Zodra naar aanleiding van deze notitie de voorliggende keuzes gemaakt zijn, zal een tijdschema worden opgesteld waarin de verschillende niveaus van besluitvorming (portefeuillehoudersoverleg Economie en Innovatie, DB en AB) zijn opgenomen. Parallel zal i.s.m. ROM Inwest gekeken worden naar een aanvulling op de governance van ROM Inwest.

Voorgesteld wordt om op het eerstvolgende PHO Economie & Innovatie vanuit ROM Inwest een presentatie te laten verzorgen vanuit ROM Inwest. Parallel hieraan kan gewerkt worden aan een voorstel voor deelname aan het Transitiefonds van ROM Inwest, op basis van optie 2.